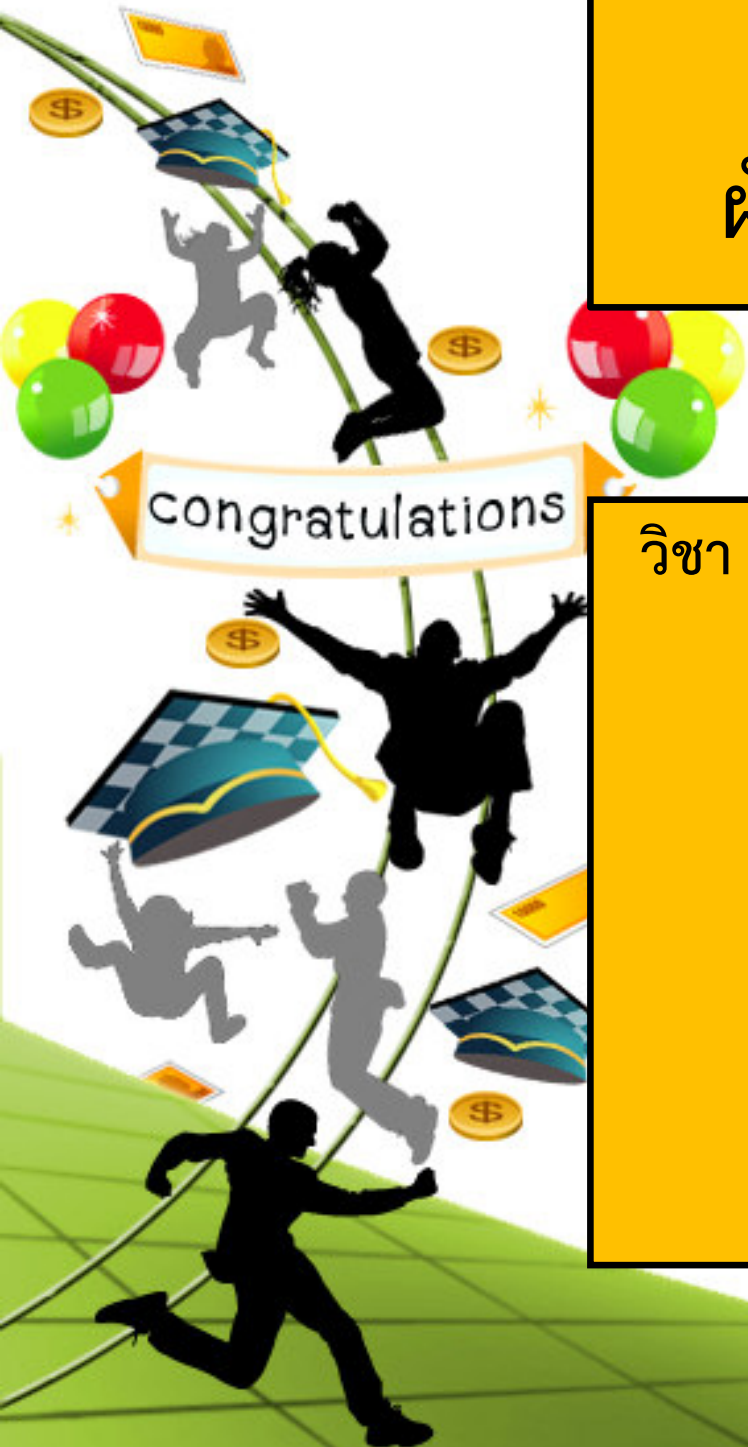

บทที่ 3

ผังงานและความสัมพันธ์ทางตรรกะ

วิชา ขั้นตอนวิธีและการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน

รหัสวิชา 141141005

สอนโดย... อาจารย์แพรวศรี เดิมราช

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

1.ผังงาน (Flowchart)

ในการพัฒนาโปรแกรม ตัวโปรแกรมก็คือลำดับคำสั่งด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ ซึ่งบางที่เราเรียกว่ารหัสคำสั่ง ความจริงรหัสคำสั่งก็คืออัลกอริทึม ซึ่งเป็นอัลกอริทึมที่เขียนด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ สำหรับผังงาน (Flowchart)อัลกอริทึมที่ใช้ภาพสัญลักษณ์ที่กำหนดเป็นมาตรฐานแอนซี (สถาบันมาตรฐานแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา ANSI = American National Standard Institute) และคำอธิบายเพื่อแสดง ลำดับกิจกรรมการแก้ปัญหา ตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงจุดสิ้นสุด ผังงานจึงเป็นเสมือนแผนที่นำทางเพื่อบ่งบอกลำดับกิจกรรม ทำหน้าที่เป็นแม่แบบ ในการเขียนประโยคคำสั่งด้วยภาษาคอมพิวเตอร์โดยไม่จำกัดว่าเป็นภาษาใด

1. ผังงาน (ต่อ)

ประโยชน์ที่ได้จากผังงานจึงสรุปได้ 3 ประการคือ

1 ใช้แสดงความคิดให้เห็นเป็นภาพลักษณ์ ช่วยให้เข้าใจลำดับและความสัมพันธ์ระหว่างขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ทำให้การเขียนโปรแกรมที่ดูจากผังงานทำได้โดยสะดวก

2 ใช้ เป็นสื่อกลางในการติดต่อประสานความคิดระหว่างผู้เกี่ยวข้องเช่นระหว่างนักวิเคราะห์ระบบกับผู้เขียนโปรแกรมหรือระหว่างผู้เขียนโปรแกรมกับผู้ชายเป็นต้นซึ่งการศึกษาโปรแกรมโดยมีผังงานประกอบจะเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็วกว่าการศึกษาจากโปรแกรมเพียงอย่างเดียวทำให้ลดเวลาในการศึกษางานต่างๆ ให้น้อยลง

3 ช่วยในการทดสอบทบทวนขั้นตอนการทำงานเพื่อหาข้อผิดพลาด(Error) ในขั้นตอนทดสอบโปรแกรมและขั้นบำรุงรักษาโปรแกรมซึ่งต้องมีการแก้ไขปรับปรุงโปรแกรมภายหลังเมื่อนำไปใช้งานแล้วให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งานตลอดเวลา

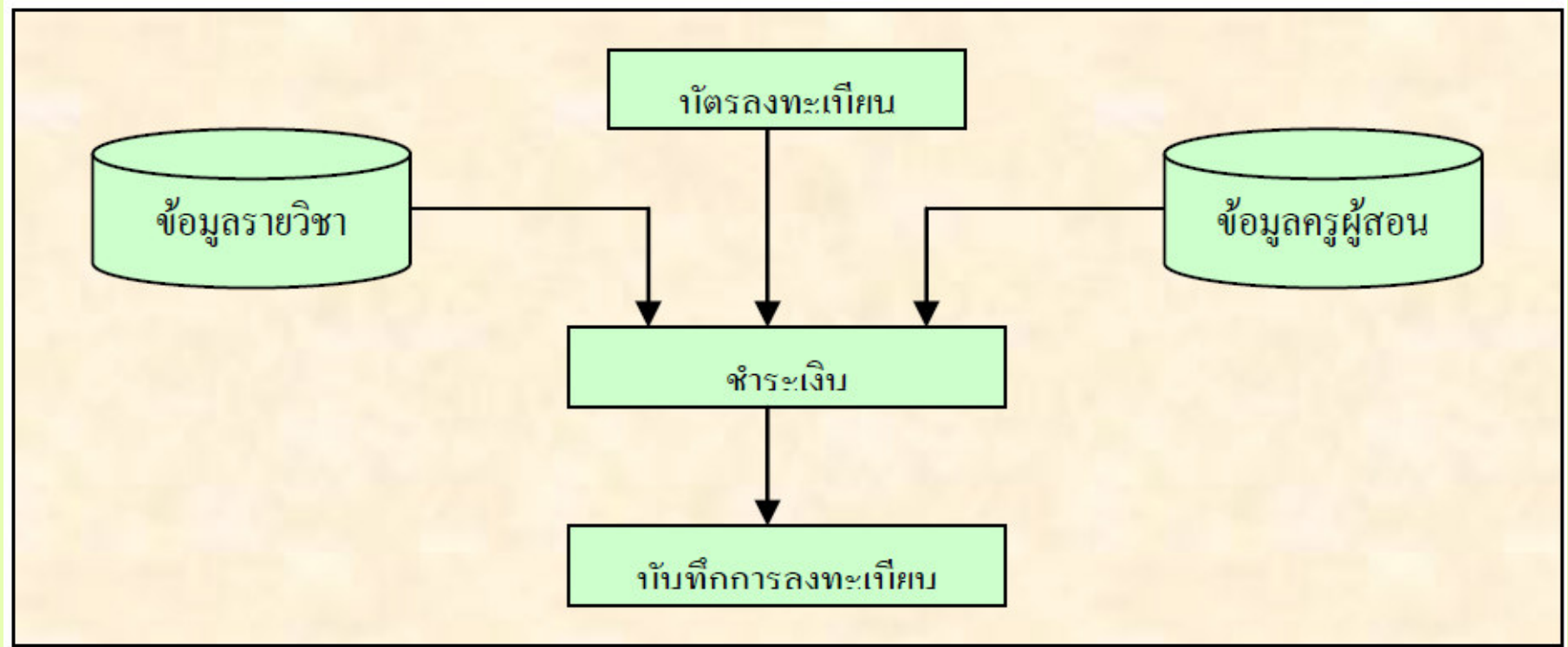
2.ประเภทของผังงาน

ผังงานสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ผังงานระบบ (System flowchart) เป็นผังงานระดับกว้าง เป็นการแสดงขั้นตอนการทำงานทั้งหมดของระบบ หมายถึงส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานทั้งหมด ทั้งวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องคอมพิวเตอร์และบุคลากร ผังงานระบบจะแสดงขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้น ว่าเริ่มจากส่วนใดของระบบงาน และผ่านไปยังส่วนใด มีกิจกรรมอะไรในหน่วยงานนั้น แล้วส่งงานต่อไปยังที่ใดจนกระทั่งเสร็จสิ้น ซึ่งบางส่วนของงานจะเกี่ยวข้องกับคนและในบางส่วนจะเป็นวิธีการที่ต้องใช้คอมพิวเตอร์มาประมวลผล ซึ่งเราจะต้องนำส่วนนี้มาแยกเขียนโปรแกรมรวมทั้งแสดงรายละเอียดการทำงาน แยกออกมาเป็นผังงานโปรแกรม

2.ประเภทของผังงาน(ต่อ)

รูปที่ 3.1 ผังงานระบบ

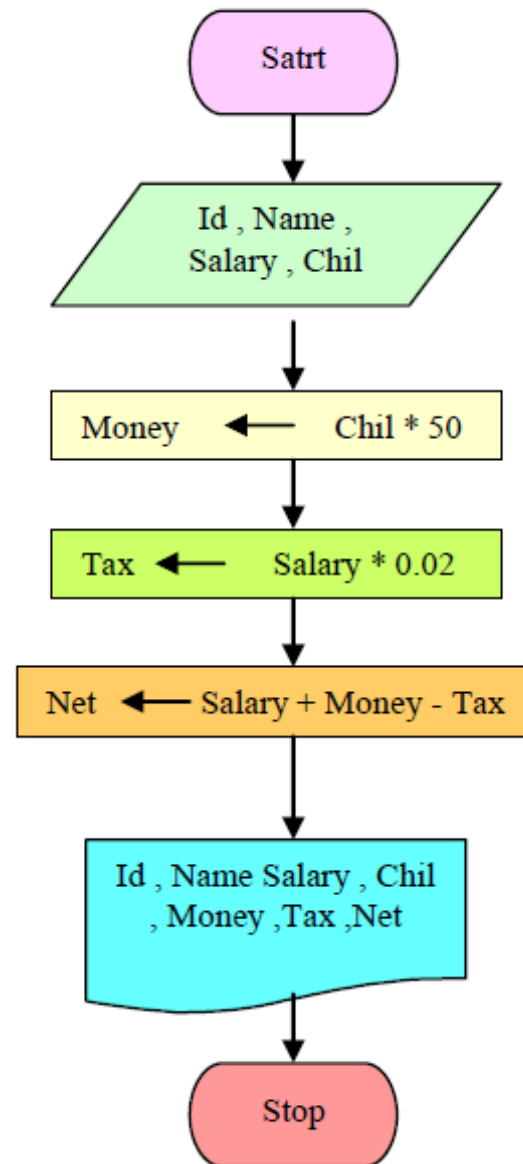

2.ประเภทของผังงาน(ต่อ)

2.ผังงานโปรแกรม (Programming flowchart) เป็นผังงานระดับละเอียด จะแสดงการทำงานของแต่ละคำสั่งโดยละเอียด ในทางปฏิบัติ ผู้เขียนมักจะละเอียด ไม่เขียนผังงานโปรแกรม มักเขียนเฉพาะผังงานระบบ เพื่อให้เกิดความคิดว่าขั้นตอนต่างๆ ของระบบมีอะไรบ้างและสัมพันธ์กันเท่านั้น และถ้าจำเป็นจริงๆ เมื่อเขียนโปรแกรมที่ซับซ้อนมากๆ ก็จะร่างผังงานโปรแกรมแค่เพียงย่อๆ โดยไม่เขียนในรายละเอียด อันที่จริง ผังงานจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในขั้นตอนสุดท้ายของการทำโปรแกรม นั่นคือผังงานจะเป็นเอกสารกำกับโปรแกรมเพื่อใช้ประโยชน์ ในขั้นตอนซ่อมบำรุงโปรแกรมในภายหลัง จึงถือได้ว่าผังงานมีความจำเป็นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เหมาะสำหรับผู้เริ่มต้น ที่จะฝึกฝนการเขียนโปรแกรมอย่างถูกวิธี

2.ประเภทของผังงาน(ต่อ)

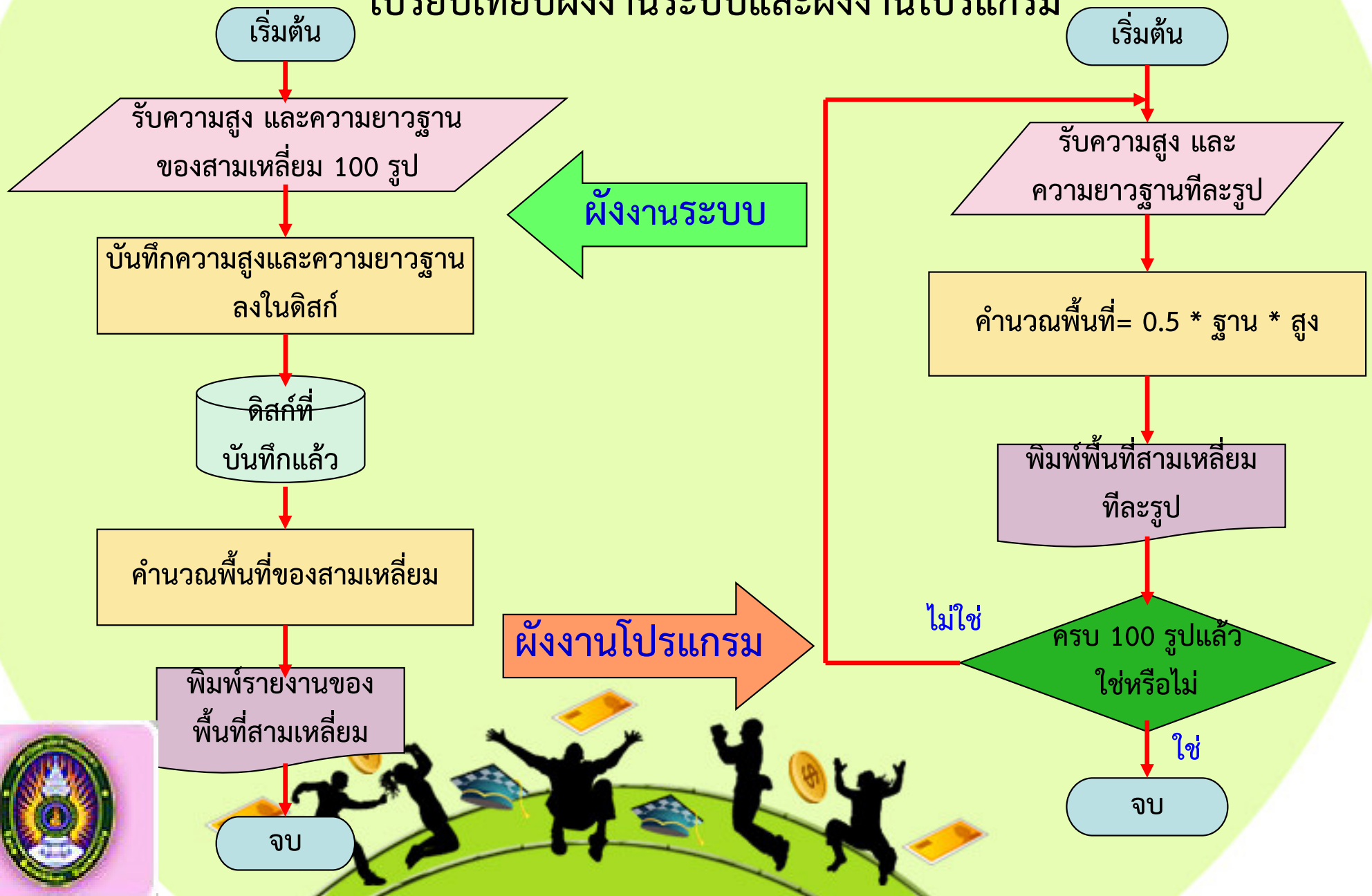

รูปที่ 3.2 ผังงานโปรแกรม

2.ประเภทของผังงาน(ต่อ)

เปรียบเทียบผังงานระบบและผังงานโปรแกรม

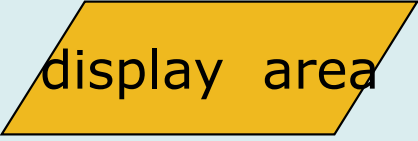

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน

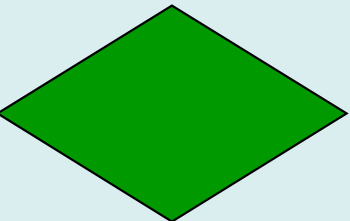
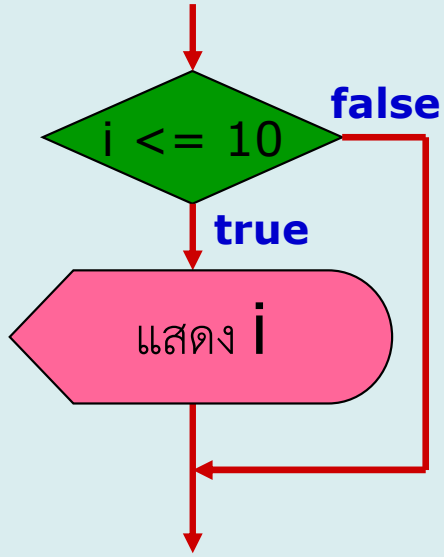
การเขียนผังงานเป็นการนำเอาภาพสัญลักษณ์ต่าง ๆ มาเรียงต่อกัน เพื่อแสดงลำดับขั้นตอนการทำงาน โดยมีเส้นลูกศรเชื่อมระหว่างภาพต่างๆ สัญลักษณ์ในการเขียนผังงานที่นิยมใช้กันนั้น เป็นสัญลักษณ์ของหน่วยงานที่ชื่อว่า [American National Standard Institute \(ANSI\)](#) และ [International Standard Organization \(ISO\)](#) เป็นผู้กำหนดและรวบรวมให้เป็นสัญลักษณ์มาตรฐานในการเขียนผังงานดังตารางต่อไปนี้

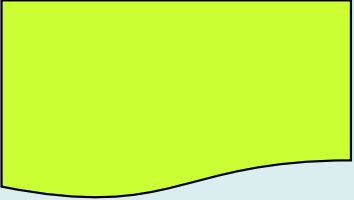

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การเริ่มต้นหรือสิ้นสุด การเขียนผังงาน (Terminal)	 	<ol style="list-style-type: none"> เริ่มต้นผังงาน จบผังงาน
	รับข้อมูลหรือแสดง ข้อมูลโดยไม่ระบุชื่อ (Input/output)	 	<ol style="list-style-type: none"> รับค่าใส่ในตัวแปรชื่อ name แสดงค่าจากตัวแปร area

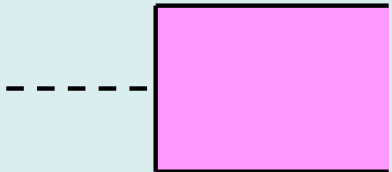

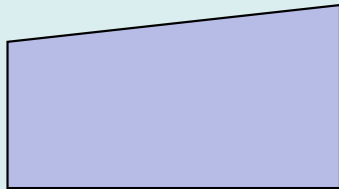
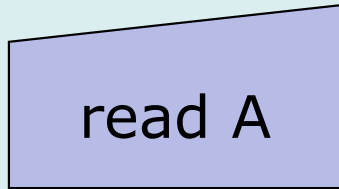
3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การประมวลผล (Process)	<div style="border: 1px solid black; background-color: yellow; padding: 5px; margin-bottom: 10px; text-align: center;"> $C = A + B$ </div> <div style="border: 1px solid black; background-color: yellow; padding: 5px; text-align: center;"> $Sum = 0$ </div>	<ol style="list-style-type: none"> คำนวณ $A + B$ และเก็บไว้ใน C กำหนดค่า sum เท่ากับ 0
	การเปรียบเทียบหรือตัดสินใจ (Compare / Decision)		เปรียบเทียบถ้า i มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 <ul style="list-style-type: none"> - เป็นจริง พิมพ์ค่า i เสร็จแล้วไปทำคำสั่งอื่น ๆ - เป็นเท็จไปทำคำสั่งอื่น ๆ

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

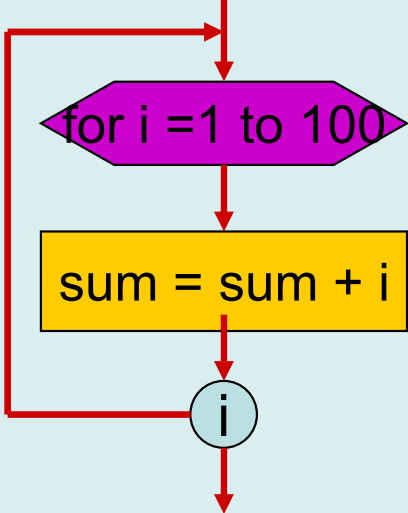
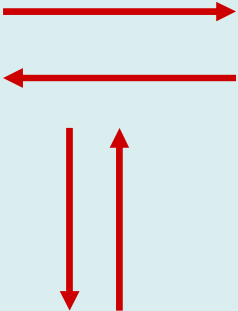
สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การแสดงผลลัพธ์ ทางเครื่องพิมพ์ (Document)	 print A	พิมพ์ค่า A ทาง เครื่องพิมพ์
	การแสดงผลลัพธ์ ทางจอภาพ (Display)	 display A , B	แสดงค่า A, B บนจอภาพ

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

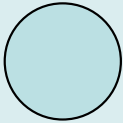
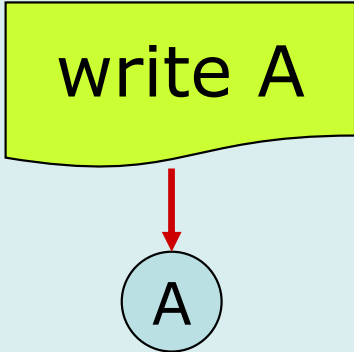
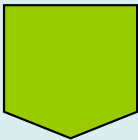
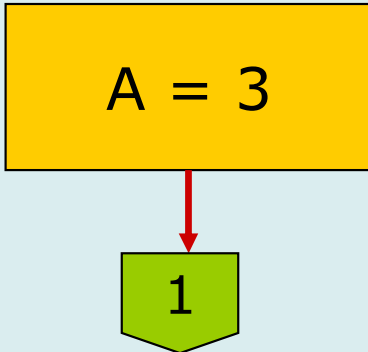
สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	หมายเหตุ (Comment)		
	รับค่าทางการกด แป้นพิมพ์ (Manual Input)		รับค่า A ทาง แป้นพิมพ์

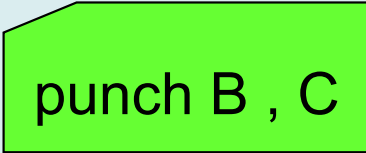
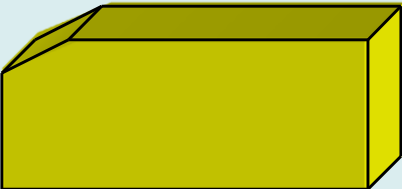
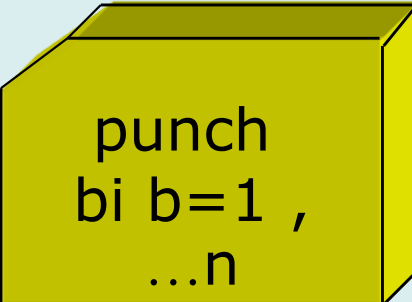
3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การกำหนดค่าต่างๆ ไว้ล่วงหน้า (Preparation)		กำหนดให้ i มีค่าเท่ากับ 1 และเพิ่มค่าทีละ 1 จนมีค่าเป็น 100 จึงออก จากการทำงานซ้ำ โดยแต่ละรอบ บวกค่า sum ด้วยค่า i
	แสดงทิศทางและ ลำดับของการทำงาน (Flow line)		

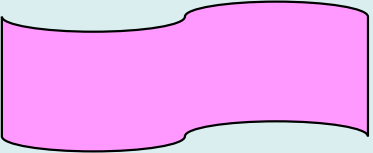
สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(7/16)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	จุดต่อเนืองในหน้าเดียวกัน (In-Page connector)		หลังจากพิมพ์ค่า A แล้วให้ทำตามจุด ต่อเนือง A ซึ่งอยู่ใน หน้าเดียวกัน
	จุดต่อเนืองที่อยู่คนละหน้า (Off-Page Connector)		หลังจากกำหนดค่า A เท่ากับ 3 ให้ทำตาม จุดต่อเนืองชื่อ 1 ซึ่ง ไม่ได้อยู่ในหน้า เดียวกัน

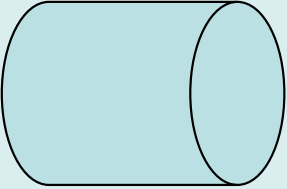
3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การรับหรือแสดง ข้อมูลโดยใช้ บัตรเจาะรู (Punch card)	 	1. อ่านค่า A ที่ บัตรเจาะรู 1 ใบ 2. เจาะค่า B,C บน บัตร 1 ใบ
	ชุดของบัตรเจาะรู (Card Desk)		เจาะค่า B1 , B2 , Bn บนบัตร n ใบ

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

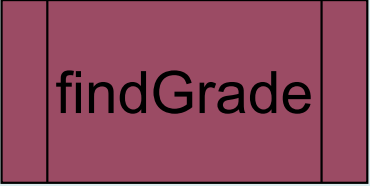
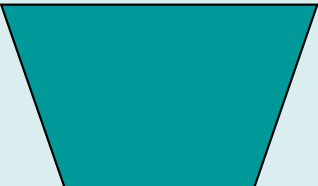
สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การรับหรือแสดง ข้อมูลโดยใช้เทป กระดาษ (Punched tape)		อ่านค่า ID , name บนเทปกระดาษ
	การรับหรือแสดง ข้อมูลโดยใช้เทป แม่เหล็กเป็นสื่อ (Magnatic tape)		

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

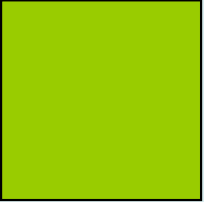
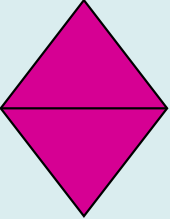
สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การรับหรือแสดง ข้อมูลโดยใช้จาน แม่เหล็กเป็นสื่อ (Magnatic disk)		
	การรับหรือแสดง ข้อมูลโดยใช้ดรัม แม่เหล็กเป็นสื่อ (Magnatic drum)		

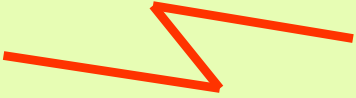
3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การทำงานที่กำหนดไว้แล้ว เช่น โปรแกรมย่อย (Predefine Process)		เรียกโปรแกรมย่อยชื่อ findGrade ให้ทำงาน
	การควบคุมการทำงานด้วยมนุษย์ บางครั้งเรียกการทำงานแบบออฟไลน์ (Offline Processing)		

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การทำงานแบบออฟไลน์ ของอุปกรณ์ที่ไม่ได้ถูก ควบคุมจากหน่วย ประมวลผลกลางโดยตรง (Auxiliary Operation)		
	การจัดเรียงลำดับ ข้อมูล(Sorting)		

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์	ความหมาย	ตัวอย่างการใช้	คำอธิบาย
	การส่งข้อมูลทางสาย สื่อสาร (Communication Link)		

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

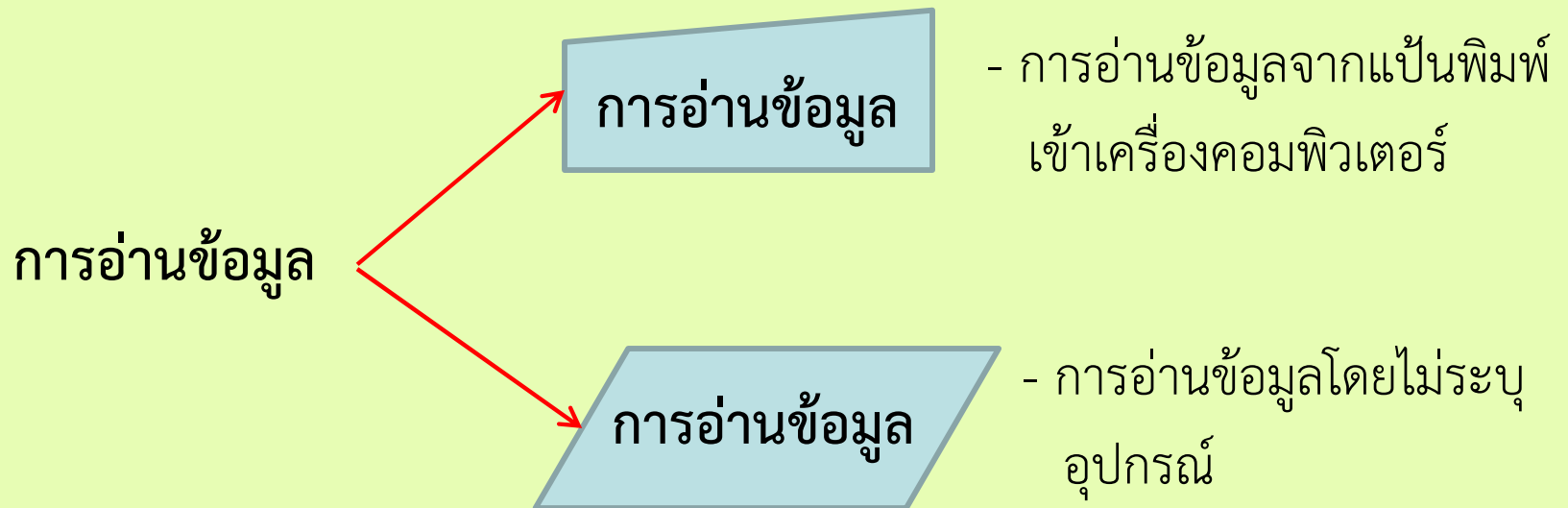
สัญลักษณ์ที่ใช้บ่อยๆ

สัญลักษณ์	ความหมาย
	การประมวลผลข้อมูล, การกำหนดค่า
	การนำเข้าข้อมูล (Input), การแสดงผลข้อมูล (Output) โดยไม่ระบุเครื่องมือและอุปกรณ์
	กิจกรรมเปรียบเทียบกับเงื่อนไข หรือการตัดสินใจ โดยมีเส้นทางออกเป็นทางเลือก
	การเตรียมการหรือกำหนดคุณลักษณะของการทำงานวนซ้ำชนิดที่รู้จำนวนรอบแน่นอน
	จุดเริ่มต้น หรือจุดสิ้นสุดการทำงาน

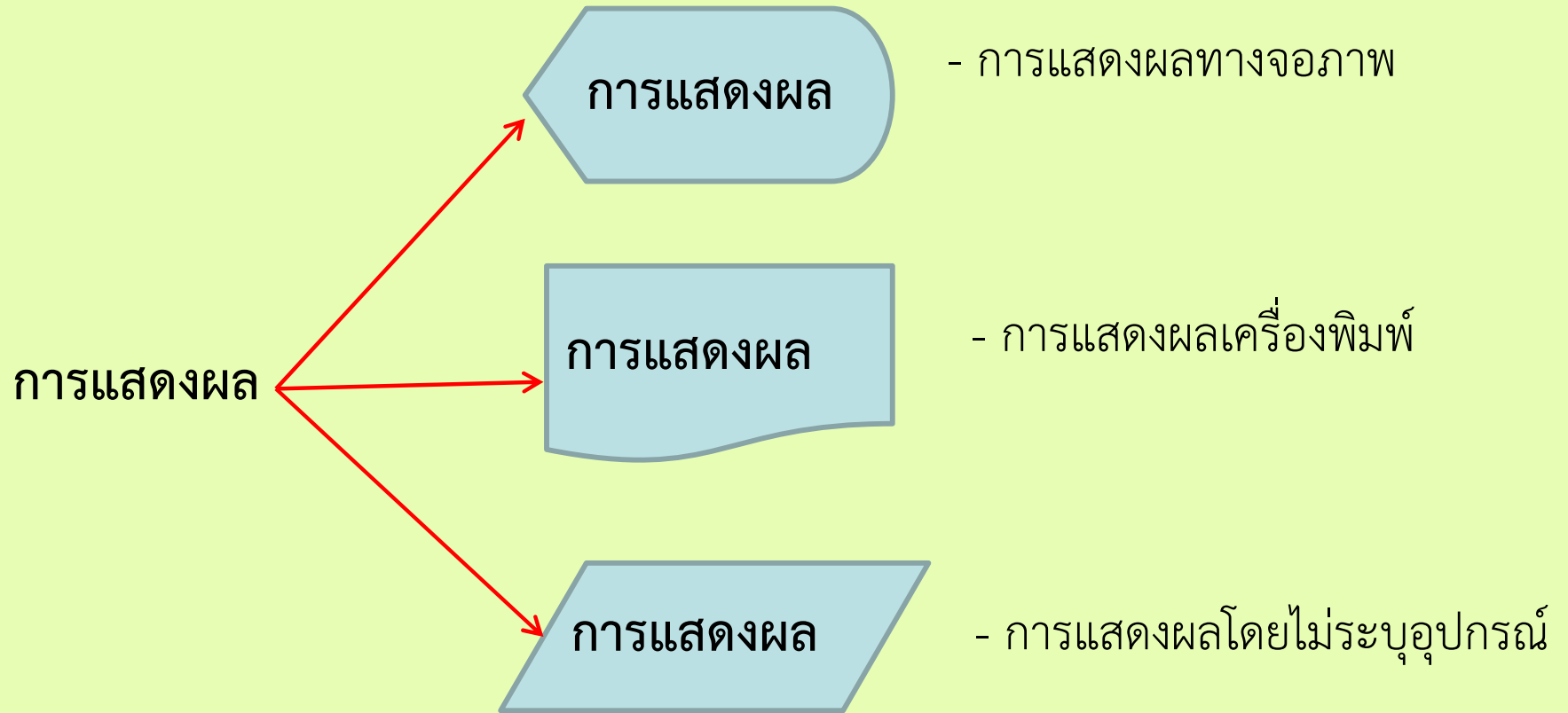
3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

สัญลักษณ์แทนการอ่านข้อมูล และการแสดงผลพร้อมได้ใช้สัญลักษณ์ในภาพที่สื่อความหมายถึงชนิดอุปกรณ์ หรือเครื่องมือ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

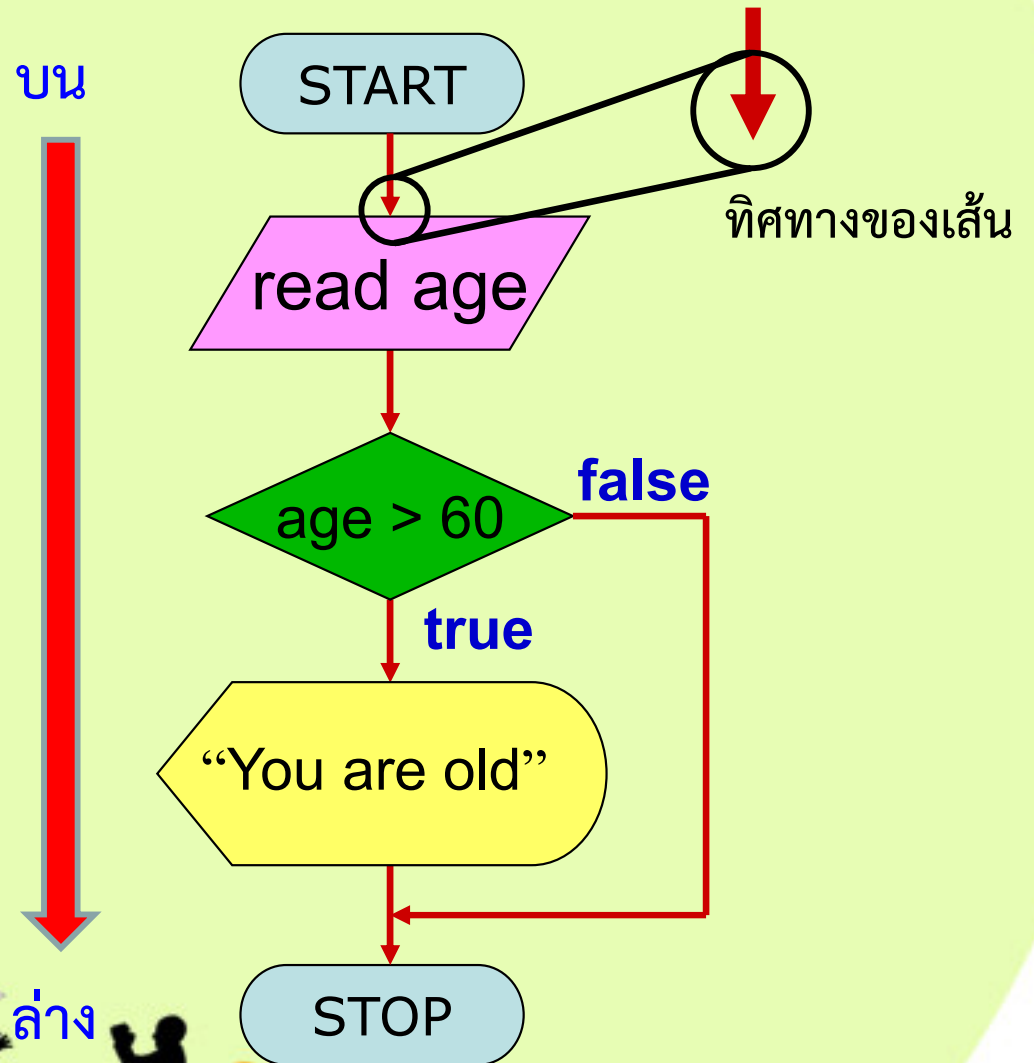

3.สัญลักษณ์ในการเขียนผังงาน(ต่อ)

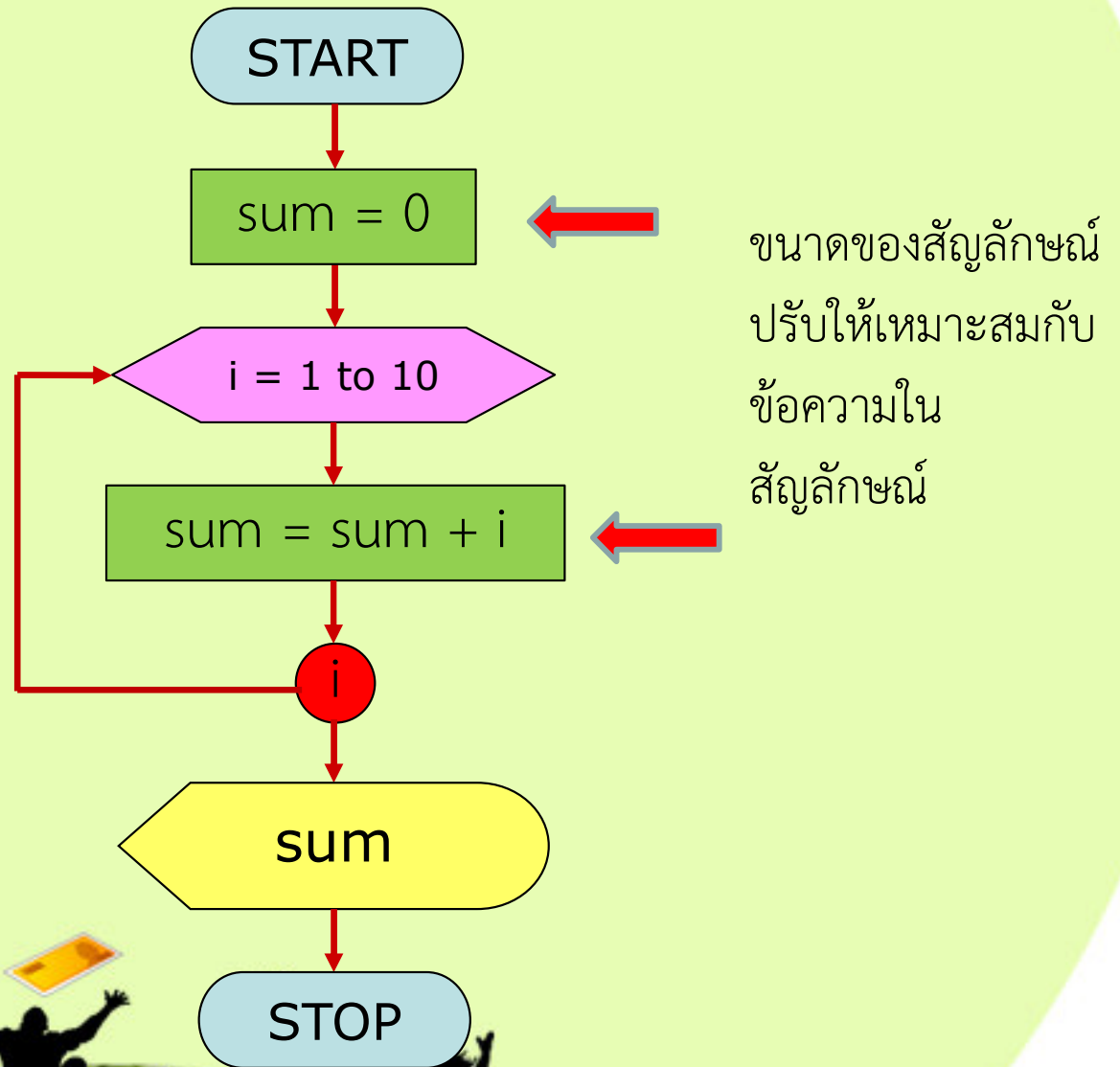
4.หลักการเขียนผังงาน

1.ทิศทางของผังงานจะเริ่มจาก ส่วนบนของหน้ากระดาษลงมายัง ส่วนล่าง และจากซ้ายมือไปของ หน้ากระดาษ และควรเขียนเครื่องหมาย ลูกศรกำกับทิศทางไว้ด้วย

4. หลักการเขียนผังงาน(ต่อ)

2. สัญลักษณ์หรือภาพที่ใช้ในการเขียนผังงานมีขนาดต่าง ๆ กันได้ แต่จะต้องมีรูปมาตรฐานตามความหมายที่กำหนด

4. หลักการเขียนผังงาน(ต่อ)

3. การเขียนทิศทางของผังงานควรเป็นไปอย่างมีระเบียบ และหลีกเลี่ยงการขีดโยงไปโยงมาในทิศทางตัดกัน ถ้าจำเป็นต้องโยงถึงกัน ควรใช้เครื่องหมายจุดต่อเนืองแทน และถ้าเป็นไปได้ควรเขียนผังงานให้จบในหน้าเดียวกัน
4. คำอธิบายในภาพ เขียนเพียงสั้น ๆ และเข้าใจง่าย
5. ผังงานที่ดีควรมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสะอาด นอกจากนี้แล้ว จะมีชื่อของผังงาน ผู้เขียน วันที่เขียน และเลขหน้าลำดับ

5. ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน

- การแสดงลำดับกิจกรรมประมวลผลตามอัลกอริทึมนั้น นอกจากจะใช้รูปสัญลักษณ์ผังงานเป็นเครื่องมือแสดงแล้ว ภายในรูปสัญลักษณ์นั้นๆ ต้องมีคำบรรยายประกอบเพื่อสื่อความเข้าใจระหว่างผู้อ่านกับผู้ที่นำเสนออัลกอริทึมนั้น
- ภาษาที่ใช้ต้องเป็นภาษาที่สื่อความเข้าใจกับบุคคลทั่วไป เป็นภาษาที่ผู้อ่านทั่วไปสามารถเข้าใจถูกต้อง ไม่ผิดพลาด คำบรรยายในผังงานจึงนิยมใช้ภาษาธรรมชาติ (Natural Language) นั่นคือภาษาที่คนทั่วไปใช้สื่อความหมายในชีวิตประจำวัน เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย เป็นต้น
- ต้องไม่เอาภาษาคอมพิวเตอร์มาใช้หรือมาปะปน เพราะจะทำให้เกิดความสับสน ไม่สามารถสื่อความเข้าใจกับผู้อ่านที่ยังไม่เคยใช้ภาษาคอมพิวเตอร์นั้นๆ

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

- ผังงานที่ได้ก็จะเป็นอัลกอริทึมแม่แบบ ที่ผู้เขียนโปรแกรมนำไปเขียนประโยคคำสั่งตามกิจกรรมของลำดับขั้นนั้นๆ ด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ภาษาใดภาษาหนึ่งนั้นคืองานทั้งหมดจะถูกเขียนให้เป็นประโยคคำสั่งด้วยภาษาคอมพิวเตอร์ ตามที่ผู้เขียนโปรแกรมเลือกมาใช้ เช่น ภาษาปาสคาล หรือ ภาษาซี เป็นต้น
- โปรแกรมที่นี้ก็คืออัลกอริทึมที่เขียนด้วย ภาษาปาสคาล นั้นเอง ซึ่งโดยทั่วไปจะเรียกว่ารหัสคำสั่งหรือโปรแกรม ดังตัวอย่างในภาพต่อไปนี้

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

ตัวอย่างเปรียบเทียบอัลกอริทึมที่เสนอในรูปแบบของผังงาน และรูปแบบของภาษาคอมพิวเตอร์

เริ่มต้น

ใส่ค่า a,b,c

$X \leftarrow (a+b+c)/100$

แสดงค่า X

จบการทำงาน

```
{This is example program}
```

```
Program Example;
```

```
Uses crt;
```

```
Var
```

```
    a,b,c,d, : real;
```

```
Begin
```

```
    Clrscr;
```

```
    Write('Input value of A B and C :');
```

```
    Readln(a,b,c);
```

```
    x:=(a+b+c)/100;
```

```
    Writeln(x:8:2);
```

```
End.
```

```
/*This is example program*/
```

```
#include <stdio.h>
```

```
#include <conio.h>
```

```
Void main()
```

```
{
```

```
    Clrscr()
```

```
    float a,b,c,x;
```

```
    printf("Input value of A B and C :");
```

```
    scanf("%f%f%f",&a,&b,&c);
```

```
    x:=(a+b+c)/100;
```

```
    printf("%8.2f\n",x);
```

```
}
```

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

การใช้ภาษาบรรยาย หรืออธิบายกิจกรรมในผังงานนั้นจะประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญต่างๆ ดังนี้

1. คำบรรยายประกอบสัญลักษณ์ผังงาน เป็นการอธิบายเสริมความหมายของสัญลักษณ์นั้นว่ามีความหมายอะไร รูปสัญลักษณ์ที่มักมีคำอธิบายประกอบเสมอๆ คือ สัญลักษณ์รับข้อมูลและแสดงผลข้อมูล และสัญลักษณ์ที่ระบุชนิดอุปกรณ์ ดังตัวอย่างเช่น

กิจกรรมการอ่านข้อมูล

อ่านค่า a

หรือ

ใส่ค่า a

คำบรรยายมีหลายแบบ เช่น ใส่ค่าทางแป้นพิมพ์ไปเก็บที่ a ได้แก่

อ่านค่า a

รับค่า a

ใส่ข้อมูล a

Input a

read a

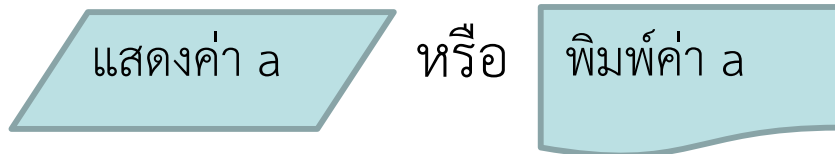

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

การใช้ภาษาบรรยาย หรืออธิบายกิจกรรมในผังงานนั้นจะประกอบด้วยเนื้อหาสำคัญต่างๆ ดังนี้

1. คำบรรยายประกอบสัญลักษณ์ผังงาน เป็นการอธิบายเสริมความหมายของสัญลักษณ์นั้นว่ามีความหมายอะไร รูปสัญลักษณ์ที่มักมีคำอธิบายประกอบเสมอๆ คือ สัญลักษณ์รับข้อมูลและแสดงผลข้อมูล และสัญลักษณ์ที่ระบุชนิดอุปกรณ์ ดังตัวอย่างเช่น

กิจกรรมแสดงผลลัพธ์

คำบรรยายมีหลายแบบ เช่น

แสดงค่า a

พิมพ์ค่า a

display a

print a

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

2.คำบรรยายกิจกรรม ภายในรูปสัญลักษณ์จะบรรยายละเอียดของกิจกรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับข้อมูล(Data) ตัวแปร (Variable name) และเครื่องหมายดำเนินการ (Operation) ซึ่งมีหลักพิจารณา ดังนี้

2.1ข้อมูล จะมีข้อมูล 2 ลักษณะคือ

1) ข้อมูลตัวเลข เช่น 100, 25 เป็นต้น จะแสดงตัวเลขตัวนั้นๆ โดยตรงไม่ต้องใส่เครื่องหมาย “...” กำกับ

N ← 40

2) ข้อมูลตัวอักษรหรือข้อความ จะมีเครื่องหมาย “...” กำกับตัวอักษรหรือข้อมูลชุดนั้น ถ้าตัวเลขใดๆ เป็นข้อมูลในฐานะตัวอักษรก็จะกำกับด้วย “...” ข้อมูลดังกล่าวนี้จะนำไปคำนวณทางคณิตศาสตร์ไม่ได้ ดังตัวอย่างเช่น

Name ← “DANG”

Char ← “A”

Tel ← “887030”

Display 25000, “บาท”

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

2.2 ตัวแปร จะตั้งชื่อด้วยตัวอักษรตัวเดียวหรือตัวอักษรหลายตัวก็ได้ ที่กำหนดให้เป็นชื่อตัวแปร(เป็นไปตามหลักการตั้งชื่อตัวแปร) ทำหน้าที่เป็นชื่อหน่วยความจำที่ใช้เก็บข้อมูล ดังนั้นเมื่อบรรยายถึงตัวแปรในสัญลักษณ์ผังงาน ก็จะเป็นตัวอักษรหรือข้อความที่เป็นชื่อตัวแปรนั้นโดยไม่มีเครื่องหมาย “...” กำกับ ดังตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น

2.3 เครื่องหมายดำเนินการในผังงาน (Operation) เป็นเครื่องหมายดำเนินการในชีวิตประจำวัน โดยการเขียนผังงานจะต้องระมัดระวังไม่นำเครื่องหมายดำเนินการในภาษาคอมพิวเตอร์มาใช้ปะปนในผังงาน จะทำให้ไม่สามารถสื่อความเข้าใจกับบุคคลทั่วไปได้ ถ้าหากดำเนินการใดๆ ที่ในภาษาทั่วไปยังไม่มีเครื่องหมายดำเนินการนั้นให้ใช้คำบรรยายแทน หรือมีข้อความหมายเหตุเพิ่มเติมในผังงาน เครื่องหมายดำเนินการมีหลายประเภท ดังนี้

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

1) เครื่องหมายดำเนินการกำหนดค่า (assignment operators) เป็นเครื่องหมายแสดงการใส่ค่าลงในตัวแปร คือนำค่าข้อมูลทางของเครื่องหมายไปเก็บในหน่วยความจำ โดยชื่อตัวแปรทางซ้ายของเครื่องหมายนั้นเครื่องหมายจึงเป็นดังนี้ (ในที่นี้จะเปรียบเทียบกับภาษาซีกับปาสคาลเท่านั้น)

ภาษาธรรมชาติ	ภาษาปาสคาล	ภาษาซี	ความหมาย
←	:=	=	นำค่าข้อมูลทางขวามือไปไว้ในตัวแปรทางซ้ายมือ

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

เครื่องหมายดำเนินการกำหนดค่า ผู้เขียนผังงานบางรายใช้เครื่องหมาย = แทน ← เป็นสาเหตุให้เกิดความเข้าใจผิดพลาด และเกิดข้อโต้แย้งทางความคิดแก่ผู้อ่านผังงานด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

1.เป็นการใช้เครื่องหมายที่ซ้ำซ้อนกับเครื่องหมาย = ที่เป็นเครื่องหมายดำเนินการเปรียบเทียบทางตรรกะซึ่งมีความหมายว่า นิพจน์ทางซ้ายจะเท่ากับนิพจน์ทางขวา ทำให้เข้าใจผิดพลาดได้

2.เกิดกรณีโต้แย้งในเชิงคณิตศาสตร์ เมื่อกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมเพิ่มค่า หรือลดค่า ดังเช่น $X=X+5$ หรือ $Count=Count-1$

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

2)เครื่องหมายดำเนินการเปรียบเทียบความสัมพันธ์(Relation Operators) เป็นเครื่องหมายที่แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางตรรกะ ระหว่างนิพจน์ทางซ้ายมือกับนิพจน์ทางขวา ว่าผลทางตรรกะเป็นจริงหรือเป็นเท็จ เครื่องหมายดังกล่าวดังตารางต่อไปนี้

เครื่องหมาย	ความหมาย	ตัวอย่าง	ผลลัพธ์
=	เท่ากับ	$10=15$	FALSE
<>	ไม่เท่ากับ	$10<>15$	TRUE
<=	น้อยกว่าหรือเท่ากับ	$10<= 7$	FALSE
>=	มากกว่าหรือเท่ากับ	$10>=5$	TRUE
>	มากกว่า	$2>10$	FALSE
<	น้อยกว่า	$10<15$	TRUE

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

3) เครื่องหมายดำเนินการทางตรรกศาสตร์(Logical Operation) เป็นเครื่องหมายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มที่ถูกกระทำ ซึ่งมีหลายกลุ่ม ในลักษณะที่สัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน (AND) หรือเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง(OR) หรือเป็นตรงกันข้ามกัน (NOT) โดยผลการเปรียบเทียบจะเป็นจริงหรือเท็จเครื่องหมายดังกล่าวมี 3 แบบดังตารางต่อไปนี้

ตัวดำเนินการ	ความหมาย
AND	ถ้าค่าทั้งสองเป็นจริงผลลัพธ์จะเป็นจริงนอกนั้นเป็นเท็จหมด
OR	ถ้าค่าทั้งสองเป็นเท็จผลลัพธ์จะเป็นเท็จนอกนั้นเป็นจริงหมด
NOT	เปลี่ยนจากค่าจริงเป็นเท็จ จากเท็จเป็นจริง

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

ตัวอย่างนิพจน์ทางตรรกศาสตร์

นิพจน์	ผลลัพธ์
$(10 > 5) \text{ AND } (15 > 10)$	TRUE
$(10 > 5) \text{ AND } (15 < 10)$	FALSE
$(10 > 5) \text{ OR } (15 < 10)$	TRUE
$(10 \leq 5) \text{ OR } (15 < 10)$	FALSE
$\text{NOT}(10 \leq 5)$	TRUE
$(10 \leq 5) \text{ XOR } (15 < 10)$	TRUE
$(10 > 5) \text{ XOR } (15 < 10)$	FALSE
$\text{NOT}((10 > 5) \text{ OR } (15 < 10))$	FALSE

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

4) เครื่องหมายดำเนินการทางคณิตศาสตร์ (Arithmetic Operation)

เป็นเครื่องหมายดำเนินการทางคณิตศาสตร์มีหลายตัวที่ภาษาคอมพิวเตอร์ใช้ไม่เหมือนกับเครื่องหมายที่มนุษย์

เครื่องหมาย	ความหมาย	ภาษาปาสคาล	ภาษาซี
+	บวก	+	+
-	ลบ	-	-
x	คูณ	*	*
/	หารเอาจำนวนจริง	/	/
หารเอาจำนวนเต็ม	หารเอาจำนวนเต็ม	div	/
หารเอาเฉพาะเศษ	หารเอาเฉพาะเศษ	mod	%

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

ลำดับความสำคัญของเครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ (เรียงจากมากไปน้อย) ดังนี้

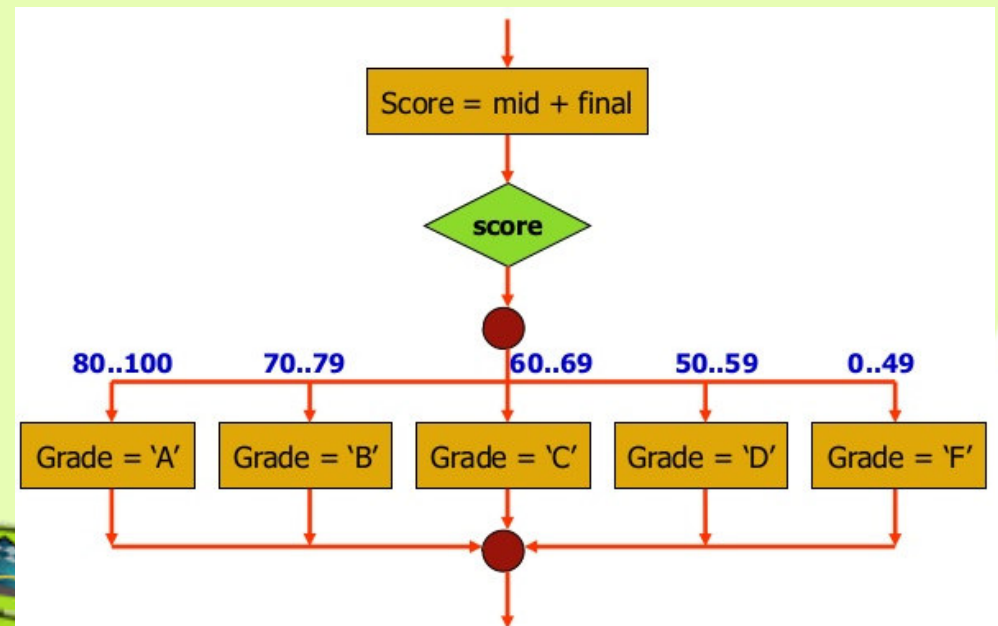
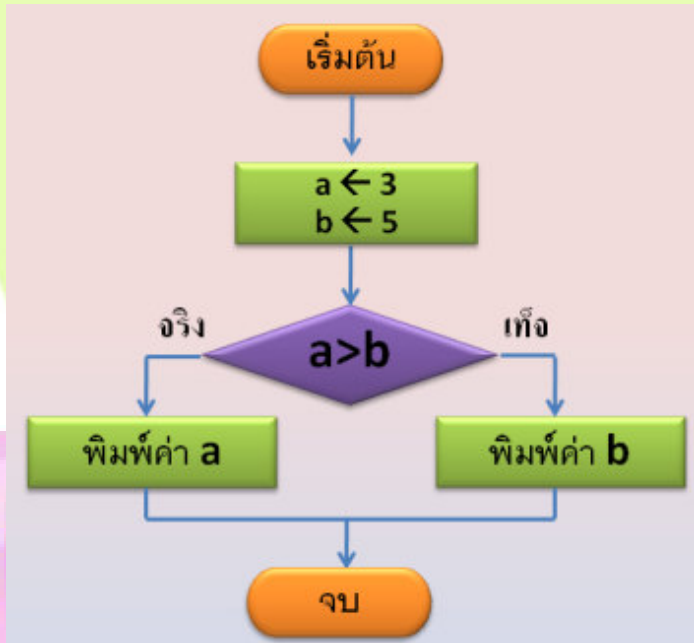
ตัวดำเนินการ	ลำดับการทำงาน
( )	1
^	2
*, /, DIV, MOD	3
+, -	4
>, >=, <, <=, <>, =	5

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

3.คำบรรยายประกอบทิศทางการทำงาน

กรณีกิจกรรมตรวจสอบเงื่อนไขเพื่อการตัดสินใจ จะมีทางออกจากผลการตรวจสอบเงื่อนไขหลายทางออก เช่น 2 ทางออก ตรงทางออกจะต้องมีคำบรรยายทางออกใดเป็นจริงจะใช้ True หรือ Yes ทางออกในเป็นทางเท็จใช้ False หรือ No หรือมีทางออกมากกว่า 2 ทางเลือก ก็จะมีคำบรรยายที่เป็นกรณีที่ต้องการ เช่น Case หรือ กรณี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

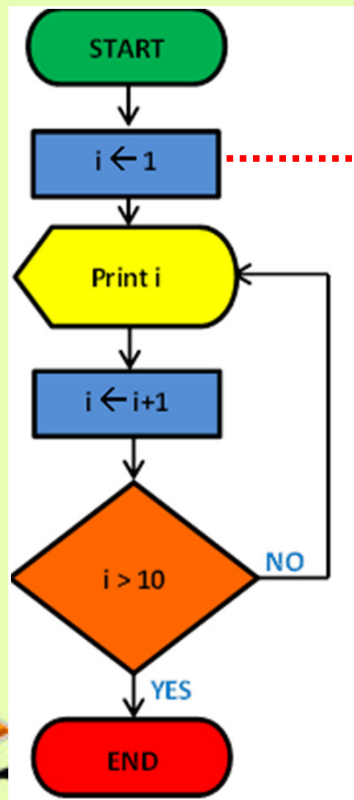

5.ภาษาที่ใช้ในการบรรยายในผังงาน(ต่อ)

4.คำบรรยายหมายเหตุเพิ่มเติมในผังงาน

ในสัญลักษณ์ผังงานบางชนิด การบรรยายกิจกรรมภายในรูปสัญลักษณ์ผังงานอาจยังสื่อความหมายได้ไม่ครบถ้วนผู้เขียนยังสามารถบรรยายเพิ่มเติมได้ โดยบรรยายภายนอกกลุ่มสัญลักษณ์นั้นๆเพิ่มเติม ตามความเหมาะสมและความจำเป็นดังรูป

i จำนวนรอบในการวนซ้ำ

6.หลักในการเขียนผังงาน

ในการเขียนผังงานหรือโฟลว์ชาร์ต ต้องรู้จักเลือกใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์ที่เหมาะสม รวมถึงอุปกรณ์ที่ช่วยในการเขียนผังงานที่เรียกว่า “ Flow Chart Template “ ซึ่งอุปกรณ์นี้จะช่วยให้การเขียนผังงานสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น

ในการเขียนผังงานนี้จะเขียนตามขั้นตอนและวิธีการประมวลผลที่ได้ทำการวิเคราะห์งานเอาไว้แล้ว ซึ่งต้องพิจารณาตามลำดับก่อนหลังของการทำงาน เพื่อจัดภาพของผังงานให้เป็นมาตรฐานง่ายต่อการเข้าใจ และช่วยให้การเขียนโปรแกรมจากผังงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การเขียนผังงานเป็นมาตรฐานเดียวกันจะใช้ลำดับในการเขียนผังงานดังนี้

1. การกำหนดค่าเริ่มต้น เป็นการกำหนดค่าเริ่มต้นให้กับตัวแปรต่างๆ ที่จำเป็นบางตัว ได้แก่ ตัวแปรที่ใช้เป็นตัวนับ หรือตัวแปรที่เป็นตัวคำนวณผลรวมต่างๆ

6.หลักในการเขียนผังงาน(ต่อ)

2. การรับข้อมูลเข้า เป็นการรับข้อมูลนำเข้ามาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการประมวลผล แล้วนำค่ามาเก็บไว้ในตัวแปรใด ๆ ที่กำหนดเอาไว้

3. การประมวลผล เป็นการประมวลผลตามที่ได้มีการกำหนด หรือเป็นการคำนวณต่างๆ ซึ่งจะต้องทำทีละลำดับขั้นตอนและแยกรูปแต่ละรูปออกจากกันให้ชัดเจนด้วย

4. การแสดงผลลัพธ์ เป็นการแสดงข้อมูลที่ได้จากการคำนวณหรือผลลัพธ์ที่ต้องการหรือค่าจากตัวแปรต่างๆ ซึ่งการแสดงผลลัพธ์นี้มักจะกระทำหลังจากการประมวลผลหรือหลังจากการรับข้อมูลเข้ามาแล้ว

7. ข้อสังเกตในการเขียนผังงาน

1. โพล์ชาร์ตใด ๆ จะมีจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเพียงอย่างละแห่งเดียวเท่านั้น
2. ทุกสัญลักษณ์ที่ใช้แทนขั้นตอนการทำงาน จะต้องมิติศทางเข้าเพียง 1 แห่งและทิศทางออกเพียง 1 แห่งเท่านั้นยกเว้นสัญลักษณ์ของจุดเริ่มเริ่มต้น จุดสิ้นสุด จุดต่อและ การตัดสั้นใจ
3. ทิศทางของลำดับขั้นตอนการทำงานในโพล์ชาร์ตนิยมเขียนจากซ้ายไปขวาหรือจากบนลงล่าง
4. หลีกเลี่ยงการขีดเส้นโยงไปโยงมาในลักษณะที่ตัดกัน ถ้าจำเป็นต้องโยงเส้นดังกล่าวถึงกันควรใช้เครื่องหมายต่อจุดเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์แทน

7. ข้อสังเกตในการเขียนผังงาน(ต่อ)

5. สัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้นจะเปลี่ยนรูปเป็นอย่างอื่นไม่ได้ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้วเท่านั้น
6. ควรมีเครื่องหมายลูกศรกำกับทิศทางทางไหลให้กับแต่ละสัญลักษณ์ ด้วย
7. คำอธิบายการทำงานควรเขียนให้สั้นเข้าใจง่ายและเขียนในสัญลักษณ์ของโฟลว์ชาร์ต ทั้งหมดหากมีคำอธิบายเพิ่มเติมให้เขียนไว้บนสัญลักษณ์ด้านขวา
8. ในการเขียนโฟลว์ชาร์ตควรเขียนให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย และสะอาด

จบบทที่ 3

